

Şantiyeleri ticari ve teknik açıdan iki türlü tanımlamak mümkündür. İşletme açısından (ticari olarak) şantiyeler, bir kuruluşun merkezine bağlı olarak kurulan geçici işyerleridir (kuruluşun şubesi). Teknik açıdan şantiyeler, *projelendirilmiş bir işin iş programına göre gerçekleştirilmesi için gerekli olacak (proje yapım süresi içerisinde) malzeme, işçilik, araç ve makinaların temin edilerek, imalatın hizmetine sunulduğu mahallerdir* denilebilir.

Şantiyeler çoğunlukla ticari bir kuruma bağlı olduklarından, ticaretin temel kuralı olan kar amacıyla kurulurlar. Bunun için, yapılacak işin veriminin yüksek olması gerekir. Verimin yüksekliği ise yapılan işten en yüksek faydayı sağlayarak, hem işi yapana karlılık, hem de ülke ekonomisine mikro düzeyde katkı sağlayacaktır.

Verimlilik, üretimin yapılabilmesi için gerekli olan temel unsurların (malzeme, işçilik, makina ve zaman) en elverişli (optimum) bir şekilde kullanılmasıdır. Şantiyedeki verimliliğin genel formülü şöyledir: Malzeme + işçilik + makina + zaman = İmalat (Estetik + Emniyet + Ekonomi). Bu eşitliğin birinci tarafının en optimum bir şekilde yerine getirilmesinden amaç, ikinci tarafındaki sonucun (imalatın) estetik kurallarına, emniyet kurallarına ve ekonomi (az masraflılık) kurallarına uygun olmasıdır. Bu çalışmanın temel amacı; şantiye işletmelerinde verimliliğin yükseltilmesine katkıda bulunarak, ülke ekonomisine katkı sağlamaktır.

Şantiyelerde verimliliğin anlaşılabilmesi için (matematiksel olarak) mevcut yasal muhasebe sistemi uygun değildir. Bu noktaya özellikle dikkat çekmek isterim (Resmi muhasebe kuralları şantiye işletmesinin ticari yanının kayıt sistemidir). Resmi muhasebe sisteminde şantiyenin bağımsız, kendi içinde kapalı devre oluşturan bir muhasebe düzeni yoktur. Bu nedenle resmi muhasebe kurallarıyla, bir şantiyedeki iş tamamlanmadan, o işin gerçek verimliliği ve karlılığı tam olarak anlaşılabilir. İşin gerçek bilançosu ancak iş bittiğinde çıkarılabilmektedir. Vergilendirme, işin bittiği yıla göre bu yüzden yapılmaktadır. İş bittiğinde çıkarılacak verimlilik ve karlılık bilançosu ise artık sonuçtur ve olduğu gibi kabul edilmekten başka bir işe yaramaz. Yani, verimliliğin artırılması için artık yapılacak bir şey yoktur.

Verimliliğe müdahale edebilmek için imalatın devam ettiği süreçte daha küçük zaman periyotlarında işin bilançosuna bakmak gerekir. Bunun için en iyi zaman dilimi aylık periyotlardır. Çünkü, imalat miktarının bedel tespiti olan hakedişler de birer aylık dönemlerde yapılmaktadır. Şantiye işletmelerini modellendirirken, bağımsız bir ticari kurum gibi düşünmeden, işyerinin gerçek gelir ve giderini bulmak çok zorlaşır. Şantiyelerin, şirketin merkezi ve diğer işyerleriyle olan ilişkisi tam bir ticari ilişki olarak düşünülüp, aldığı para, malzeme ve hizmetler borç, verdikleri alacak olarak kaydedilmelidir. Yıl sonlarında şantiye işletmesinin kar birikimi şirket merkezine devredilmelidir. İş tamamlandığında o şantiyenin yıl sonlarında devrettiği karlar toplamı işin toplam karlılığı olacaktır.

Bu çalışmanın bir diğer amacı: Mühendislik eğitiminde öğrencilere işletmelerin ticari yanları yeterince öğretilmemektedir. Meslektaşlarımız bu nedenle zor durumda kalmaktadırlar. Oysa şantiyeler ticari kurum olduklarından temel amaçları kârdır. Mühendislik gibi teknik bir meslek, işletme yöneticisi olarak çalışan mühendislerin eğitimlerinden kaynaklanan eksikliklerden dolayı, verimli olamamaktadır.

Meslek yaşamımın bugüne kadarki 20 yılının çoğu, şantiyelerde geçti. Bu zorluğu bire bir yaşamam beni bu konuyu araştırmaya yöneltti. Ne yazık ki, ülkemizde şantiye işletmelerinin verimli yürütülmesi için tek başına sistematik sunan kapsamlı bir kaynak bulamadım. Bu boşluğa dikkat çekmek için çalışmamı meslektaşlarıma sunmayı gerekli buldum. Çalışmanın bu konudaki boşluğu doldurabileceğini düşünüyorum. Ancak çalışma, bu mesleki boşluğumuzun giderilmesi için katkı sağlayabilirse amacına ulaşmış olur.